

Κάθε ανηφόρα με την κατηφόρα της του Αντώνη Σουρούνη*

Λογοτεχνικά, ταξιδιωτικά, βιογραφικά και ιστορικά
— πεζά και ποιητικά — κείμενα για τη Θεσσαλονίκη και την ενδοχώρα της
από τις βιβλιοθήκες των **Γ. Κατσέα**, **Α. Χατζητόλιου** και **Ι. Μπισχιγιώτη**

[...] Το πάρκο που πήγαινε ο παππούς μου ήταν πολύ μακριά, λίγο πιο πάνω από το μαγαζί που καθόμασταν τότε με τον μπαμπά μου και πίναμε μπίρα [...] Το λέγανε «το πάρκο στην Αχειροποίητο», γιατί εκεί δίπλα ήταν μια εκκλησία μ' αυτό το όνομα. [...]

Μπορεί πάνω από την Αχειροποίητο να μην είχε πάρκα, κάτω όμως απ' αυτήν είχε και παραείχε. Κι όσο κατέβαινες για την παραλία γίνονταν πιο μεγάλα, πιο όμορφα και πιο πλούσια, επειδή και τα σπίτια ήταν πιο μεγάλα, πιο όμορφα και οι άνθρωποι πιο πλούσιοι [...] Στο πάρκο που πηγαίναμε κανένα παιδί δε φορούσε μπαλωμένα ρούχα και τρύπια παπούτσια και οι μπάλες που παίζανε ήταν όλες από λάστιχο, όχι πάνινες σαν τις δικές μας. Σ' αυτό το πάρκο κατάλαβα πως είμαστε φτωχοί, επειδή οι άλλοι ήταν πλούσιοι. [...]

Από την κάτω μεριά του πάρκου περνούσε ο μεγάλος δρόμος με την άσφαλτο, η οδός Εγνατία, και πάνω σ' αυτή περνούσαν όλα τ' αυτοκίνητα που είχε η Θεσσαλονίκη [...] Περνούσε και το τραμ. Εγώ αυτό ήθελα να βλέπω και κάθε φορά που το άκουγα να βροντάει από μακριά σαν κουδούνιστρα, σταματούσα το παιχνίδι και περίμενα να το δω [...] Με σκαλομαρία ήθελα να τα βλέπω, για να παίρνω αέρα και να βλέπω καλύτερα, όχι μέσα καθιστός. Κι είναι και τζάμπα. [...]

Οι άνθρωποι είχαν χωριστεί πια σε πλούσιους

και φτωχούς, πάει τέλειωσε. Και δεν είχαν χωριστεί από μόνοι τους, αλλά από την οδό Εγνατία. [...] Μια φορά στη γιορτή μου, όταν ο θείος Άρης μου 'δωσε την ευχή «ν' ανέβω ψηλά», ο μπαμπάς μου θύμωσε. «Πού ψηλά, ρε συ, λες στο παιδί ν' ανέβει; Ακόμα πιο ψηλά; Στην Πορτάρα με τους γύφτους να πάει να ζήσει, για στη φυλακή του Γεντί Κουλέ να μπει για να χαρείς;»

* * *

«Πατήσαμε το πρώτο σκαλί» έλεγε ο παππούς μου όταν φτάναμε στην Κασσάνδρου. Η πλατεία του Κουλέ Καφέ δεν πιανόταν, γιατί με τους εφτά δρόμους γύρω της την είχε για κεφαλόσκαλο. «Πατήσαμε και το δεύτερο» έδειχνε τον Αϊ Δημήτρη. Ξώπορτα ο Ταξιάρχης, διάδρομος η Μουσών, κεφαλόσκαλο το Κουλέ Καφέ και γύρω γύρω οι πόρτες με τις κάμαρες. Αθηνάς, Αργυροπούλου, Θεοδοκοπούλου, Ακρόπολη, Χρυσοστόμου και τα ρέστα. Διαλέγεις μια και μπαίνεις». «Γιατί ξώπορτα ο Ταξιάρχης, παππού;» τον ρώτησα. «Η θάλασσα είναι στο τέλος της κατηφόρας, αλλά στο τέλος της ανηφόρας είναι ο Ταξιάρχης» [...]

* * *

Τα κιτάπια μου έγραφαν ότι σήμερα κιόλας έπρεπε να πάω στην Τούμπα και στην Τριανδρία

* Ο Αντώνης Σουρούνης, ένας από τους σημαντικότερους εν ζωή πεζογράφους μας (Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος, 1995), γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1942 και μεγάλωσε στην Άνω Πόλη. Μετά από ανολοκλήρωτες σπουδές σε γερμανικά και αυστριακά πανεπιστήμια ταξίδεψε σε διάφορα μέρη, κάνοντας τις πιο απίθανες δουλειές — από ναυτικός και τραπεζοϋπάλληλος μέχρι επαγγελματίας παίκτης ρουλέτας — με παράλληλη ενασχόληση με τη λογοτεχνία, ήδη από τη δεκαετία του '60. Στα έργα του περιλαμβάνονται τα — υπέροχα! — *Μερόνυχτα Φρανκφούρτης*, *Τα τύμπανα της κοιλιάς και του πολέμου*, οι *Κυριακάτικες Ιστορίες*, *Ο χορός των ρόδων* κ.λπ. Τα αποσπάσματα του κεφαλαίου που δημοσιεύουμε είναι από το μυθιστόρημά του *Το μονοπάτι στη θάλασσα* (Εκδόσεις Καστανιώτης, 2006 — Βραβείο μυθιστορήματος του περιοδικού «Διαβάζω», 2007).

Κασσάνδρου 66, πρώην οικία Αλή Πασά Σερρών μετέπειτα οικία Κτενίδου Μπισοχινώτη.

[...] «Θα πάμε πρώτα στη στοά Χορτιάτη να πάρουμε τα μέλια» [...] «Αυτός είναι ο γιός μου, το συνεταιράκι μου», είπε ο μπαμπάς μου μόλις μπήκαμε. Ο κυρ Γιάννης γέλασε και μου 'σφιξε το χέρι. Στους τοίχους είχε φωτογραφίες από μέλισσες, από λουλούδια κι από ανθρώπους που είχαν σκεπασμένα τα μούτρα τους με κάτι συμράτινες μάσκες [...]

«Πάμε τώρα να πάρουμε τους τενεκέδες, μετά να τους γεμίσουμε στα Λαδάδικα κι από εκεί ντουγρού για Τριανδρία», είπε ο μπαμπάς μου όταν βγήκαμε πάλι στην Εγνατία. [...] Ευτυχώς το τενεκετζήδικο δεν ήταν μακριά. Ο πιο γέρος από τους τρεις γύφτους που βαρούσαν με τα σφυριά σταμάτησε κι ήρθε κοντά μας. Δεν έμοιαζε σ' εκείνους που περνούσαν από τη γειτονιά μας με τις βδέλλες, τις αρκούδες και τις μαϊμούδες, αυτός ήταν ακόμα πιο μαύρος, ακόμα πιο ψηλός και γεροδεμένος [...] Όταν γέλασε όμως, έγινε κάτασπρος και η φάτσα του γέμισε δόντια. «Τι, και παραγιά;» μ' έδειξε στον μπαμπά μου. «Και γιός και παραγιά;», είπε εκείνος και πήγε λίγο πίσω, όπως κάνουμε όταν θέλουμε να καμαρώσουμε κάτι καλά καλά. [...] «Πόσους να σε δόκω;». «Τέσσερους» είπε ο μπαμπάς μου. Έπιασε τέσσερις τενεκέδες και τους άφησε μπροστά μας. Ήταν ίδιοι με τους γκαζοτενεκέδες που είχαμε στην αυλή και μέσα βάζαμε τα λουλούδια, μ' εκείνους που βάζαμε σκουπίδια και τους άλλους με το καρφωμένο ξύλο πάνω τους για να τους πιάνουμε και να κουβαλάμε το νερό απ' τη βρύση. Μόνο που αυτοί εδώ ήταν αστραφτεροί και τσίλικοι, δεν είχαν ξαναδεί τόσο λαμπερούς και καινούργιους, ούτε και ήξερα πως υπάρχουν [...]

Βγήκαμε πάλι στην Εγνατία και περάσαμε απέ-

ναντι [...] Ο μπαμπάς μου κουβαλούσε στο δεξί χέρι τη μεγάλη τσάντα με τα μέλια, στο αριστερό τον έναν γκαζοτενεκέ και στην αριστερή μασχάλη τον άλλο. Περπατούσε όμως πιο γρήγορα από πριν και προσπαθούσα να τον προλάβω. Ξαφνικά έστριψε αριστερά, προς το μέρος της θάλασσας. Μπήκαμε σ' έναν άλλο στενό δρόμο όπου γινόταν πανζουρλισμός. [...] Πρώτη φορά έβλεπα τόσο πολύ κόσμο μαζεμένο να ψωνίζει και να πουλάει. Ότι ήθελες είχε. Ψάρια, κρέατα, ελιές, φρούτα, σαλάτες, ψωμιά, καραμέλες, λουκούμια, τυριά, ρούχα, βρακιά και σώβρακα, καπέλα και τραγιάσκες, καναρίνια και καρδερίνες, κλουβιά, παπούτσια και παντόφλες, αβγά και λεμόνια, κλωστές και κουβαρίστρες, πανέρια κι αυτόν που έπλεκε τα πανέρια, τόμπολα, κουρείο, ακροβατικά, μαγικά, καφενεΐα και ταβέρνες. Παντού υπήρχαν πράματα κρεμασμένα, πράματα στοιβαγμένα και πράματα απλωμένα. Πολλά φαίνονταν και πεταμένα, αλλά δεν τα είχαν πετάξει, τα πουλούσαν. Μέσα στα μαγαζιά, έξω απ' τα μαγαζιά, ριγμένα σε σίδερα, σε κολόνες, πάνω στο πεζοδρόμιο, πάνω σε ξύλινους πάγκους, χωμένα σε μεγάλα κοφίνια, σκόρπια στη μέση του δρόμου, περασμένα στο λαιμό των ανθρώπων, στους ώμους τους, γύρω από τη μέση τους και πάνω στα δάχτυλά τους. «Καπάνι» είπε ο μπαμπάς μου [...] Μόλις φτάσαμε αντίκρισαμε σε μια σκεπαστή αγορά γεμάτη ψάρια [...] «Μοδιάνο» είπε ο μπαμπάς [...]

Κοντεύαμε στα Λαδάδικα, γιατί είχε αρχίσει να βρωμάει σαπούνι και λάδι. [...] Το πρώτο σπίτι στον λιγδιασμένο δρόμο που μπήκαμε ήταν στ' αριστερά μας, ένα παλιό δίπατο με πράσινα πανζούρια, μέσα στη λίγδα κι αυτό, αλλά μ' ένα ωραίο κόκκινο φανάρι πάνω από την εξώπορτα

Λαδάδικα Θεσσαλονίκης, οδός Αιγύπτου και Λουδία, πρώην κατάσταση Μαγειρικών Λιπών και Ελαίων Αδελφών Μπισχινώτη, εξιδανικευμένη ελαιογραφία και η σημερινή εικόνα από την οδό Αιγύπτου.

[...] Περίμενα να δω κι άλλα σπίτια με φωτάκια, αλλά δεν υπήρχαν, όχι μόνο φωτάκια, ούτε κι άλλα σπίτια υπήρχαν. Αυτό ήταν, ένα και μοναδικό, από δω και πέρα μόνο μαγαζιά έβλεπες [...]

Ο μπαμπάς μου έφτυσε τις χούφτες του, και τις έτριψε καλά καλά, πήρε εκείνη τη βαθιά ανάσα που τον βοηθούσε, έσκυψε, έπιασε τους δύο τενεκέδες και σηκώθηκε μαζί τους. «Πάμε». «Τ' άλλα;» τον ρώτησα. «Θα ξανάρθω» [...] Περπατούσε χωρίς να μιλάει και χωρίς να σταματάει πουθενά. Σταμάτησε μια και καλή, εκεί που σταματούν τα λεωφορεία, στην Εγνατία, «Κάτσε πάνω τους», μου είπε, «πάω να φέρω και τ' άλλα». [...]

Ξαφνικά σταμάτησε μπροστά μου μισός άνθρωπος με τα χέρια του άδεια. [...] Σήκωσα τα μάτια να δω και το άλλο μισό του. «Τι έχουν μέσα οι τενεκέδες, ρε;» άκουσα μια φωνή από τον ου-

ρανό. «Λάδι» είπα με σκυφτό το κεφάλι. «Το πουλάς;» [...] «Τον ένα τον πουλάς;» ξαναρώτησε. «Όχι». «Καλά, πάνε πιο πέρα να κάτσω κι εγώ, περιμένω το λεωφορείο», είπε και μ' έσπρωξε στον ώμο. «Όχι» ξανάπα και πιάστηκα από τους τενεκέδες. Μ' έσπρωξε πιο δυνατά και προσπάθησε να βάλει το ένα του μπούτι πλάι μου.

«Ρε παλιοκερατά!» άκουσα από μακριά τη φωνή του μπαμπά μου και μου φάνηκε ότι ποτέ δεν τον είχα ακούσει να λέει πιο όμορφη και πιο γλυκιά κουβέντα. Ήρθε τρέχοντας κι ο άλλος έφυγε τρέχοντας. «Τι ήθελε αυτός ο ρουφιάνος;» ρώτησε λαχανιασμένος. Του είπα. «Μην αφήνεις κανέναν να κάτσει πλάι σου. Ούτε πάνω στο λάδι. Να 'χεις τα μάτια σου τετρακόσια. Να μη βλέπεις μόνο μπροστά, να βλέπεις και πίσω και πάνω και κάτω και πλάγια. Έλα, το λεωφορείο μας».

Ἄγαθόν οὐ τὸ μὴ ἀδικεῖν ἀλλὰ τὸ μὴ θέλειν

Αγαθό δεν είναι το να μην αδικείς, αλλά το να μην θέλεις να αδικήσεις

Δημόκριτος